

Biosecurity op een melk geitenbedrijf

Dr. René van den Brom, Europees specialist gezondheidszorg kleine herkauwers, GD

Op de dag dat Nederland in 2001 vrij werd verklaard van mond-en-klauwzeer verdwenen op veel veehouderijbedrijven direct de ontsmettingsbakken met citroenzuur die tijdens de uitbraakperiode op ieder bedrijf gebruikt werden. Nu momenteel Afrikaanse varkenspest in België speelt, nemen transporteurs aanvullende maatregelen om insleep van de ziekte te voorkomen. Ook op varkensbedrijven worden strengere maatregelen op het gebied van biosecurity geadviseerd. Wat is het belang van biosecurity op een melkgeitenbedrijf en hoe zouden we die kunnen optimaliseren?

Foto: Wilma Wolters

In het kader van biosecurity is aanvoer van dieren niet wenselijk. Is aanvoer onvermijdelijk, dan raadt GD minimaal vier weken quarantaine aan.

De term biosecurity kan op meerdere manieren worden uitgelegd en is afhankelijk van het doel dat er mee wordt beoogd. In dit geval wordt de initiële betekenis van het woord biosecurity bedoeld: een pakket aan preventieve maatregelen met als doel de kans op transmissie van besmettelijke ziekten in de veehouderij te verkleinen.

Uit data-analyses van afgelopen jaren blijkt dat het aantal dieren per melkgeitenbedrijf blijft stijgen. In 2017 lag het gemiddelde aantal dieren op een melkgeitenbedrijf voor het eerst boven de 1.200. Een andere bevinding is dat het aantal bedrijven dat dieren aanvoert en ook de frequentie van de dierbewegingen die plaatsvinden, relatief hoog ligt. Het grote aantal dierbewegingen leidt tot zorgen, aangezien deze directe diercontacten een risico op insleep van dierziekten betekenen. Maar naast directe diercontacten betekenen ook indirecte diercontacten een risico. Met indirecte diercontacten worden contacten bedoeld waarbij bijvoorbeeld (professionele) bezoekers, maar ook voertuigen, werktuigen of materialen, in aanraking komen met dieren van verschillende bedrijven. Vanwege de risico's zullen indirecte diercontacten daarom gecontroleerd moeten plaatsvinden. Hierbij kan worden gedacht aan het minimaliseren ervan, en indien ze noodzakelijk zijn, zorg dan voor goede hygiënevoorschriften.

Belang biosecurity

In de afgelopen jaren is een aantal uitbraken van caprine arthritis encephalitis (CAE) geconstateerd, zoals die eerder nog niet zijn gezien. Op een aantal voorheen certificaatwaardige bedrijven werden, op voor ons onverklaarbare wijze, grote aantallen serologisch CAE-positieve geiten gevonden. Op de betreffende bedrijven is voorheen nooit CAE vastgesteld en ook de bedrijfsvoering leidde niet tot een logische verklaring qua insleep van de ziekte. Een ander voorbeeld van onbegrepen insleep van een bedrijfsgebonden dierziekte is caseous lymfadenitis (CL). In 2015 werd voor het eerst sinds jaren CL vastgesteld in de melkgeitenhouderij. Op dit bedrijf heerste een gesloten bedrijfsvoering (geen aanvoer van dieren). Het is tot op heden niet duidelijk hoe de infectie dit bedrijf is binnengekomen. Op dit bedrijf is een zeer groot

deel van de geiten besmet geraakt met CL en op verzoek van de houder geëuthanaseerd. Zodoende had deze uitbraak grote consequenties voor het getroffen bedrijf. Een derde voorbeeld is Chlamydia abortus. Deze zoönoseverwekker kan met name door aanvoer van met C. abortus besmette vrouwelijke dieren worden binnengehaald. Uit analyse op het aantal bij GD ingestuurde abortusinzendingen is gebleken dat deze bacterie

aan te trekken. De materialen die zij nodig hebben en zelf meebrengen dienen steriel te zijn. Door deze maatregelen wordt het risico van zowel directe alsook indirecte diercontacten verkleind.

Quarantaine

Als aanvoer van dieren onvermijdelijk is, dient in elk geval een quarantaineperiode van minimaal vier weken te worden gehan-

Biosecurity zou onderdeel van bedrijfsgezondheidsplan moeten zijn

vaker dan voorheen wordt gevonden in de melkgeitenhouderij. Mogelijk speelt de herbevolking van geruimde bedrijven na de Q-koortsuitbraak hier een rol in. Op dit moment worden een aantal zaken rondom de ontwikkelingen van CAE door GD in kaart gebracht. Het CAE-virus is een lenti-virus en kent een progressief verloop. Genezing is dus niet mogelijk. De wijze van overdracht is met name via diercontacten (via melk/biest en van dier naar dier). Naast directe diercontacten kunnen ook indirecte diercontacten een rol spelen. Hierbij moet worden gedacht aan met het virus besmette materialen en bezoekers.

Ideale situatie

In een ideale situatie voert een bedrijf een gesloten bedrijfsvoering. Dit betekent dat alle directe diercontacten met andere bedrijven worden vermeden. Dergelijke bedrijven fokken door middel van kunstmatige inseminatie hun eigen dekbokken. In het geval van een opfoklocatie bestaat er een een-op-eenrelatie. Op het erf wordt een duidelijke schone-vuile-wegprincipe gehanteerd. Dit voorkomt dat materialen voor indirecte overdracht van ziekten kunnen zorgen. Bezoekers kunnen het bedrijf alleen opkomen via een hygiënesluis. Zij dienen zich daar minimaal om te kleden en bedrijfskleding en -schoeisel

teerd. Daarnaast is onderzoek op een aantal aandoeeningen, ongeacht of dieren van een gecertificeerd bedrijf komen, nooit verkeerd.

Conclusie

Het belang van biosecurity is groot en wordt steeds groter. Naarmate bedrijven groter worden, zijn de consequenties van insleep van dierziekten heftiger. Om met meer regelmaat aandacht te hebben voor biosecurity zou dit een onderdeel van het bedrijfsgezondheidsplan moeten zijn dat veehouder en dierenarts minimaal jaarlijks bespreken. ✓

Om te onthouden

- In de huidige melkgeitenhouderij zou de bedrijfsvoering volledig gesloten moeten zijn.
- Door middel van ki op de beste geiten past de volgende generatie ook fenotypisch het beste op het bedrijf.
- Als aanvoer van dieren noodzakelijk is, voer dan alleen aan van bedrijven met minimaal dezelfde gezondheidsstatus.
- Bij aanvoer is quarantaine een minimale vereiste en aanvullend onderzoek sterk aan te bevelen (ook als dieren van een certificaatwaardig bedrijf afkomstig zijn).